

K
V
V
A
K

Koninklijke Vereniging van Vrienden der Aziatische Kunst

Reisbrieven over Aziatische kunst

door Herman Visser 1921-1922

Reisbrieven over Aziatische kunst

Inleiding

Jan van Campen

Herman Visser (1890-1965) speelde een sleutelrol in de totstandkoming en bloei van de Vereniging van Vrienden der Aziatische Kunst. Het verhaal is al vaak verteld: Visser was geïnteresseerd in eigentijdse Nederlandse schilderkunst en bezocht in 1917 een verzamelaar op dit terrein, Gerrit Jan Verburgt (1871-1926). Bij die ontmoeting zag Visser ook Verburgts Aziatische kunstwerken van hoog niveau en de heren stelden vast dat er een vereniging moest komen die belangstellenden bij elkaar zou brengen en de aandacht voor Aziatische kunst door middel van tentoonstellingen, lezingen en publicaties moest bevorderen. Die vereniging kwam er inderdaad al snel, op 29 juni van het volgende jaar. Visser werd de secretaris en zou later de conservator van de collectie worden en een vermaard deskundige op het brede terrein van de Aziatische kunst.

Visser had naast zijn belangstelling voor eigentijdse schilders ook wel al enige aandacht besteed aan Indonesische kunstnijverheid, maar eigenlijk was de Aziatische kunst in 1918 grotendeels nieuw voor hem. Dat hij daarover in korte tijd zo veel kennis opdeed, zo'n goed oog en gevoel ontwikkelde, is een bijzondere prestatie. Er was literatuur, en Visser moet zich die in korte tijd eigen hebben gemaakt, maar kunst zien was essentieel, zo moet hij zich gerealiseerd hebben. En daarom vertrok hij - op eigen kosten - in 1921 op wereldreis om in de Verenigde Staten en Azië zoveel mogelijk collecties te bekijken.

Over deze reis schreef hij 25 reisbrieven die in de jaren 1921 en 1922 met tussenpozen van ongeveer een maand verschenen in het *Algemeen Handelsblad*. Pauline Lunsingh Scheurleer, voormalig hoofd van de afdeling Aziatische kunst in het Rijksmuseum, heeft deze brieven al vele jaren geleden teruggevonden en getranscribeerd. Terecht merkte zij op dat in deze artikelen Vissers zoektocht naar belangrijke kunstobjecten, maar vooral ook zijn benaderingswijze heel duidelijk naar voren komen: waarom is iets een goed kunstwerk, en dikwijls ook: hoe kan dat op een voordelige manier gepresenteerd worden. Voor Visser zijn het cruciale jaren, maar ook in het algemeen geldt dat deze periode voor de geschiedenis van de belangstelling voor Aziatische kunst in Europa en de Verenigde Staten boeiend is. Mensen als Visser, met een achtergrond in de Westerse kunst droegen bij, maar ook wereldverbeteraars die de corrupte westerse wereld nieuw elan wilden geven door aandacht te vragen voor

Herman Visser
geportretteerd door Betsy
Westendorp, circa 1930.

de cultuur en kunst uit Azië. En er waren onderzoekers als archeologen en kunsthistorici, maar ook serieuze handelaren die jaren lang in Azië verbleven en die nieuwe kennis aanleverden, zodat bestudering van de kunsten uit Azië zich langzaam kon ontwikkelen van een soms nogal subjectieve esthetische benadering naar een meer kunsthistorische. De brieven werpen licht op Vissers eigen ontwikkeling maar ook deze ontwikkeling van het vakgebied.

Reden genoeg dus om ook nu nog, of beter: juist nu weer, deze brieven met aandacht te lezen. Visser noemt vaak kunstwerken of tempels. Een groep onderzoekers* heeft zo goed mogelijk illustraties bij de brieven gezocht om een beter beeld te kunnen geven van Vissers uiteenzettingen. En namen, begrippen en publicaties die Visser noemt zijn waar mogelijk toegelicht in noten.

Iets meer dan 100 jaar na hun eerste verschijning zijn de Vissers reisbrieven nu weer opnieuw beschikbaar op de website van de Koninklijke Vereniging van vrienden der Aziatische Kunst.

*Senna van Dam, Marit Feld, Melody Hsu, Nitish Soundalgekar, Marie Yasunaga, Jan van Campen